

تاریخ زندگانی
امیرالمؤمنین علی علیه السلام

www.ketabir

دکترتیه مهدی میرزایی

سرشناسه: میرزایی، سید مهدی، ۱۳۴۵
 عنوان و پدیدآور: تاریخ زندگانی امیرالمؤمنین علی (ع) / سید مهدی میرزایی
 مشخصات نشر: تهران: مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، ۱۳۸۹.
 مشخصات ظاهری: ۴۰۸ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۹-۲۶۳-۳
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
 موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق.
 سرگذشتنامه.
 رده‌بندی کنگره: ۲۱۳۸۹ ت ۲ م ۹ / ۳۷ ۳۷
 رده‌بندی دیوین: ۲۹۷/۹۵۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۶۱۸۹۶

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۹-۲۶۳-۳ ISBN 978-964-539-263-3

تاریخ زندگانی امیرالمؤمنین علی (ع)

مؤلف: دکتر سید مهدی میرزایی

ویراستاران: مهدی شیرازی و مریم مصطفوی

ناشر: مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

چاپ: زنبق

صحافی: علی

دفتر مرکزی: خیابان مجاهدین، چهارراه آبسردار، ساختمان پزشکان، واحد ۹، تلفن و فاکس: ۷۷۵۲۱۸۳۶ (خط ۶)
 فروشگاه: تهران، خیابان ایران، خیابان مهدوی‌پور، بلاک ۶۴، تلفن: ۳۳۵۶۶۸۰۱ (خط ۴)، همراه ۷۵۲۱۸۳۶ (۰۹۳۵)

وب سایت: <http://www.monir.com>

پست الکترونیک: info@monir.com

دیگر مراکز پخش: نشر نیک‌معارف، ۰۶۶۹۵۰۰۱۰، نشر آفاق، ۰۲۲۸۴۷۰۳۵، دارالکتب الاسلامیه، ۰۵۵۶۲۰۴۱۰
 نشر رایحه، ۰۸۸۹۷۶۱۹۸، پخش آینه، ۰۳۳۹۲۰۴۹۶، فروشگاه کتاب اعراف، ۰۲۲۲۰۸۵۲۹

۱۱۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۳	طلیعه
۱۴	اهمیت دوره تاریخ زندگی امیرالمؤمنین (ع)
۱۸	هدفی دیگر
۲۱	فصل ۱: دوران کودکی، اسما و القاب
۲۱	ولادت
۲۳	فرزند کعبه
۲۵	کودکی
۲۳	به القدير باز می‌گردیم
۲۵	نام‌ها و القاب حضرت
۲۶	امیرالمؤمنین
۲۷	مرتضی
۲۷	حیدر
۲۷	اسدالله
۲۸	خیر البریه
۲۸	صدیق اکبر
۲۸	فاروق اعظم
۴۰	قسیم الجنة و النار

فصل ۲: دوران رسالت

۴۱

فصل ۳: ابتدای امامت

۵۳

۵۶

۶۳

۶۶

۶۹

۷۳

۷۵

۷۷

۷۷

۷۹

۸۲

۸۲

۸۴

۸۵

۸۶

۸۸

۸۸

۸۹

۹۱

۹۱

۹۳

۹۴

وقایع پس از حجة الوداع

وفات پیامبر و آغاز ماجرای سقیفه

بیعت با ابوبکر

بیعت بنی هاشم

اتمام حجّت

بیعت اجباری

نتایج حاصله از بررسی سقیفه در آثار اهل سنت

۱ - در بیعت با ابوبکر اجماعی در کار نبوده است.

۲ - بیعت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام با اجبار صورت گرفته است.

۳ - حمله به خانه حضرت امیر علیه السلام و اقدام به آتش زدن آن

سقط جنین و خشم حضرت زهرا علیه السلام بر آن دو

خشم زهرا علیه السلام اظهار شد:

چگونه ورق برگشت؟

۱ - فضای رعب و وحشت

۲ - شهادت بزرگان بنی هاشم واصحاب

۳ - گواهی های دروغین

۴ - دشمنی بعضی از مردم با علی علیه السلام

۵ - نقش رؤسای قبایل و اشراف

۶ - تطمیع برخی از سران و بزرگان

۷ - نمونه در امت های بیسین

تناقضات قرآن در روش مخالفین امیرمؤمنان علیه السلام

فصل ۴: دوران خلافت ابوبکر و عمر

۹۷

۹۷

۱۰۰

۱۰۱

دوران سکوت

روش برخورد حضرت در زمان خلفا

مناسبت های امیرالمؤمنین علیه السلام

۱۰۴	دلیل کمک آن حضرت به خلفا
۱۰۹	وقایع دوران ابوبکر
۱۰۹	الف) غصب فدک و شهادت حضرت زهرا علیها السلام
۱۱۰	ب) کشتن مالک بن نویره
۱۱۲	ج) کشتار در دبا
۱۱۳	تعیین خلیفه دوم
۱۱۶	وقایع دوران خلافت عمر
۱۱۷	الف) کشتن سعد بن عبادہ
۱۱۸	ب) انتصاب معاویه
۱۱۹	ج) تبعیضات اقتصادی و اجتماعی و نژادی
۱۲۲	درگذشت عمر و تعیین عثمان به خلافت
۱۲۸	چرا حضرت علی علیه السلام در شورای عمر شرکت کرد؟
۱۳۱	فصل ۵: دوران خلافت عثمان
۱۳۱	خلافت عثمان
۱۳۱	خلافت‌کاری‌های عثمان
۱۳۵	عثمان و اصحاب پیامبر
۱۳۸	روش حضرت علی علیه السلام در زمان عثمان
۱۳۹	محاصره عثمان و قتل او
۱۴۰	نقش طلحه، زبیر و عایشه در قتل او
۱۴۲	تأثیر قتل عثمان در تاریخ
۱۴۴	علت کشتن عثمان
۱۴۵	بیعت با حضرت علی علیه السلام
۱۴۷	بیعت آشکار
۱۵۰	وقایع پس از بیعت
۱۵۲	روش تقسیم بیت‌المال در زمان عمر
۱۵۵	خروج طلحه و زبیر از مدینه
۱۵۷	مقدمه جنگ جمل
۱۵۹	هشدارهای ام سلمه
۱۶۱	ماجرای حوآب

۱۶۳	فصل ۶: جنگ جمل
۱۶۳	طلحه و زبیر در بصره
۱۶۴	انگیزه اصحاب جمل
۱۶۵	بررسی ادعاهای طلحه، زبیر و عایشه
۱۶۹	سران جنگ جمل
۱۶۹	الف) عایشه
۱۷۲	ب) طلحه
۱۷۴	ج) زبیر
۱۷۵	د) عبدالله بن زبیر
۱۷۷	حرکت حضرت امیر (ع) از مدینه
۱۸۴	اتمام حجّت‌ها
۱۸۶	آغاز جنگ
۱۹۰	اتمام جنگ و اعلام عفو عمومی
۱۹۳	بررسی جنگ جمل
۱۹۹	فصل ۷: جنگ صفین
۱۹۹	رسیدگی امام به امور استانداری‌ها
۲۰۱	رسیدگی به امور سام
۲۰۲	اقدامات معاویه برای کسب خلافت
۲۰۲	و عکس‌العمل او در مقابل این نامه
۲۰۴	عکس‌العمل معاویه در مقابل نامه حضرت امیر
۲۰۸	معاویه کیست؟
۲۱۱	بررسی ادعاهای معاویه
۲۱۱	آیا حکم معاویه، حکم طلحه و زبیر نبود؟
۲۱۴	چرا حضرت قاتلین عثمان را مجازات نکرد یا تحویل معاویه نداد؟
۲۱۷	مقدمات جنگ صفین
۲۲۱	وقایع مسیر صفین
۲۲۵	ورود به صفین
۲۲۶	وقایع قبل از جنگ

۲۳۰	آغاز جنگ صفین
۲۳۲	جنگ عمومی
۲۴۳	تفاوت دوستان امیرمؤمنان و هواداران معاویه
۲۴۶	شدت یافتن جنگ و احساس خطر معاویه
۲۵۴	حکیمیت
۲۵۸	ابوموسی اشعری کیست؟
۲۶۳	بازگشت به کوفه
۲۶۶	مذاکرات حکیمیت

۲۷۱	فصل ۸: جنگ نهروان - شهادت حضرت امیرالمؤمنین (ع)
۲۷۶	دستور پیامبر به امیرالمؤمنین (ع)
۲۷۶	برای جنگ با ناکثین و قاسطین و مارقین
۲۷۸	مارقین (اصحاب نهروان)
۲۸۱	نکات دیگری از خوارج
۲۸۸	عقاید خوارج
۲۸۹	شروع جنگ
۳۰۰	کرامات امیرالمؤمنین پس از نهروان
۳۰۱	الف) مسجد برائا
۳۰۲	ب) ردّ شمس
۳۰۳	وقایع پس از جنگ نهروان
۳۰۵	شهادت امیرالمؤمنین (ع)
۳۰۶	اما ماجرای شهادت

۳۱۱	فصل ۹: فضائل و مناقب امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع)
۳۱۴	کوشش‌های امیرالمؤمنین (ع) در انتشار اسلام
۳۱۴	و دفاع از پیامبر اسلام
۳۱۷	علی (ع) دارای فضیلت‌های انبیا
۳۱۸	شباهت ایشان به پیامبر اسلام
۳۱۹	علی محبوب‌ترین مردم در نزد پیامبر و مخصوص‌ترین آنها نسبت به پیامبر

۳۲۱	حب علی (ع) ایمان، و دشمنی اش کفر است.
۳۲۴	علی (ع) قسیم الجنة و النار، ساقی حوض کوثر،
۳۲۴	حامل لواهی حمد و اولین وارد شونده به بهشت
۳۲۴	علم علی (ع) علم پیامبر
۳۲۶	علی (ع) اقضای امت
۳۲۶	مناقبی دیگر از مولا امیرالمؤمنین علی (ع)
۳۲۷	صراط مستقیم
۳۲۷	امام مبین
۳۲۷	حبل الله و عروه الوثقی
۳۲۸	علی با حق است و حق با علی است.
۳۳۱	فصل ۱۰: مکارم اخلاق و سیره
۳۳۵	رفق و مدارای آن حضرت با مردم و عفو و گذشت ایشان
۳۴۳	حسن خلق و خوسرویی امیرالمؤمنین (ع)
۳۴۵	تواضع امیرالمؤمنین (ع)
۳۵۰	یقین و صبر امیرالمؤمنین (ع)
۳۵۱	غضب و تندی به خاطر خدا و عدم سستی در دین
۳۵۳	عبادت و خوف امیرالمؤمنین (ع)
۳۵۹	شجاعت امیرالمؤمنین (ع)
۳۶۲	سیره جنگی امیرالمؤمنین (ع)
۳۶۳	سخا و انفاق و ایثار امیرالمؤمنین (ع)
۳۷۲	بعضی از ویژگی های آن جناب در بخشش
۳۷۹	سیره مالی امیرالمؤمنین (ع)
۳۸۲	زهد امیرالمؤمنین (ع)
۳۸۹	عدالت امیرالمؤمنین (ع)
۳۹۰	ماجرای عقیل و امام (ع)
۳۹۸	تدبیر امیرالمؤمنین (ع)
۴۰۳	فهرست منابع

بسم الله الرحمن الرحيم

«... پسرم (حسن) هر چند به اندازه همه کسانی که پیش از من می زیسته اند، عمر نکرده ام اما در کردار آنها نظر کردم و در اخبارشان اندیشیدم و در آثار آنها به سیر و سیاحت پرداختم؛ تا آن جا که همانند یکی از آنها شدم. گویا در اثر آن چه از گذشته آنها به من رسیده، با همه آنها، از ابتدا تا انتها بوده ام. پس قسمت زلال و صاف زندگی آنها را از بخش کدر و تیره آن بازشناختم و سود و زیانش را دانستم. و قسمت هایی را از میان همه آنها برگرفتم و زیباتریشان را برای برگزیدم و مجهولاتش را از تو دور کردم. لذا همان گونه که پدری مهربان، بهترین نیکی ها را برای فرزندش می خواهد، من نیز صلاحیت را در این دیدم که تو را بدین صورت تربیت کنم...»^۱

بررسی زندگی گذشتگان و دقت و تدبیر در اعمال ایشان، به فرموده حضرت علی علیه السلام باعث می شود که انسان با قسمت های روشن و تاریک و یا سود و زیان زندگی اقوام گذشته آشنا گردد. لذا بدین وسیله، راه را از چاه باز خواهد شناخت و خود را تربیت خواهد کرد. طبعاً اگر این بررسی و این تأمل و نظر، مستند به دیده حق بین

۱. نهج البلاغه، نامه ۳۱ ص ۴-۹۱۳. (فرازی از نامه امیرالمؤمنین به امام حسن مجتبی علیه السلام که آن را در سرزمین حاضرین، هنگام مراجعت از جنگ صفین نگاشته اند.)

اولیای الهی باشد و از کلمات نورانی آنها برخیزد، نتیجه مطلوب تر و کامل تر خواهد بود و گویا به چشم آنان دیده ایم و به دست ایشان تربیت گشته ایم.

به خصوص اگر به این نکته توجه کنیم که گردش روزگار، هر چند در ادوار مختلف سیمایی به ظاهر متفاوت دارد، ولی با وجود اصول ثابت انسانی و بینش‌ها و کردارهای مشترک آدمی، می‌توان از اعمال و رفتار گذشتگان پند و عبرت گرفت و راه امروز و آینده را بجا و مناسب انتخاب کرد. امیرمؤمنان علی (ع) که برخی سخنان ایشان در نهج البلاغه موجود است،^۱ بارها توصیه کرده‌اند که در آثار گذشتگان بنگرید و از راه و رسمشان عبرت گیرید و آنها را برای خویش موعظه بدانید:

«... ای بندگان خدا، روزگار بر باقی ماندگان، آن سان می‌گذرد که بر پیشینیان گذشت. آن چه از آن گذشته باز نمی‌گردد، و آن چه در آن است جاودان نمی‌ماند، آخرین کارش هم چون اولین کار اوست، اعمال و رفتارشان بسان یک‌دیگر و نشانه‌هایش روشن و آشکار است... پس کسی که توجّهش را از خویش باز دارد، در تاریکی‌ها متحیر می‌ماند و در مهلکه‌ها غوطه‌ور می‌گردد و شیاطین او را در مسیر طغیان به پیش می‌زنند و اعمال ناشایسته‌اش را در نظرش جلوه می‌دهند، پس بهشت، سر منزل مقصود پیشتازان و آتش، یابان کار کوتاهی‌کنندگان است...»^۲

اهمیت دوره تاریخ زندگی امیرالمؤمنین (ع)

دوره زندگی حضرت امیر (ع)، به ویژه پس از درگذشت پیامبر گرامی اسلام (ص)، در تمامی ادوار تاریخ اسلام، دارای اهمیت ویژه‌ای است، زیرا از طرفی شامل اتفاقات فراوان و بسیار مهمی است و از طرف دیگر عواملی چند - که ذیلاً خواهد آمد - باعث پیچیدگی این دوره تاریخی گردیده و فهم آن را دشوار کرده است، لذا دقت بیشتر و بررسی عمیق‌تری را می‌طلبد. بعضی از این عوامل عبارت‌اند از:

۱. جهت بررسی بیشتر در این زمینه، به «مصنّف نهج البلاغه» فصل ۴۴ باب ۳۵۸ (العبره و الاعتبار و النعظة و

الاعتبار: الاعتبار بالأمم السالفة) رجوع کنید.

۲. نهج البلاغه، خطبه ۱۵۶ ص ۴۹۴.

۱- سرچشمه گمراهی‌ها در این دوره قرار دارد و بسیاری از انحرافات نیز از این دوره آغاز شده است. شاخص‌ترین نکته‌ای که دلیل گمراهی‌ها و انحرافات می‌باشد، پشت کردن به دستورات الهی و غضب حقوق الهی پیامبر اکرم و ائمه اطهار علیهم‌السلام است. البته این‌گونه نیست که فقط در این دوره فرمان الهی عصیان شده باشد، بلکه در دوره‌های بعد نیز شاهد جنایت‌ها و خیانت‌هایی هستیم که البته شاخ و برگ‌های همان انحراف اولیه است. می‌دانیم که سرچشمه و ریشه گمراهی مهم‌ترین قسمت آن است.

از طرفی، تشخیص انحراف در ابتدای تکوین آن، بسیار مشکل‌تر از زمانی است که سال‌ها از آغاز آن گذشته و نتایج عملی آن روشن گشته است. وقتی درخت میوه داد و میوه را چشیدیم، تشخیص ایرادات آن آسان است. اما اگر هنگام کاشته شدن نهالی کوچک، بتوان تشخیص داد که میوه آن چه مزه‌ای خواهد داشت، کار مهمی انجام شده است.

وقتی وقایع کربلا رقم خورد، تشخیص انحراف در سقیفه ساده گردید. اما می‌بینیم حدود ۵۰ سال از دست رفت و افراد بسیاری طی این سال‌ها و در مرحله آبیاری درخت مردند؛ در حالی که درخت بآدام تلخ را آبیاری کرده بودند. پس بسیار مهم است که بتوان هنگام ظهور فتنه، باطن آن را دید تا ریشه را از همان آغاز خشکاند. تاریخ حضرت امیر علیه‌السلام بسیار مهم است، چون آغاز فتنه گران در آن دوران است. و چون معلوم نیست که اگر برای ما هم فتنه‌ای در بگیرد، آیا می‌توانیم سالم بمانیم یا خیر، پس باید معیارهای الهی را بشناسیم و به آنها پای بند باشیم. از همین رو، تاریخ زندگی حضرت علی علیه‌السلام برایمان نقش هدایتی نیز خواهد داشت.

حضرت امیر علیه‌السلام می‌فرمایند:

«همانا پیدایش فتنه‌ها، آن هواهای نفسانی است که پیروی می‌گردد، و احکام و قوانینی است که در آن بدعت می‌شود و در آن امیال و احکام، با کتاب خدا مخالفت می‌گردد. و گروهی از مردم، بر اساس آنها، عده‌ای دیگر را یاری و پیروی می‌کنند. اگر باطل از حق کاملاً جدا می‌شود، بر آنان که در پی حقیقت هستند، پوشیده نمی‌ماند و اگر حق از باطل خالص می‌گردید، زبان دشمنان از آن

بریده می‌گشت. ولی قسمتی از حق و قسمتی از باطل را می‌گیرند و به هم می‌آمیزند. و این جاست که شیطان بر دوستان خود چیره می‌گردد و کسانی که لطف خدا بر آنها پیشی گرفته است، نجات می‌یابند.^۱

۲- افرادی که در مقابل آن حضرت قرار گرفتند، به دلیل صحابی یا همسر پیامبر بودن، در میان مسلمانان از احترام و ویژه‌ای برخوردار بودند. همین امر بطلان ادعای آنها را مشکل‌تر کرده بود. لذا امروز نیز آشکار ساختن انحراف این افراد، برای مردمی که همان‌گونه می‌اندیشند، مستلزم دشواری و سختی بسیاری است. پس تاریخ آن دوره، به همین دلیل نیز، مستلزم بررسی و مطالعه بیشتری است.

۳- پس از نتیجه ندادن کوشش‌های حضرت، خانواده و یارانسان. نسبت به در دست گرفتن امور جامعه، طبق دستورات الهی، مهم‌ترین سلوک اجتماعی ایشان در زمان خلافت سه خلیفه نخستین، بر اساس دستور پیامبر اکرم (ص) سکوت و صبر بود. با این حال، نیاز به یادآوری نیست که بدانیم ایشان در حفظ جامعه نوپای اسلامی و دستورات دین اسلام، که پیامبر اسلام (ص) به خاطر آن زحمات زیادی متقبل شده بودند، چه سعی و اهتمام فراوانی داشته‌اند. همین بس که قول عمر (خلیفه دوم) را یادآور گردیم که بارها گفته است: **لَوْلَا عَلِيٌّ لَهْلَكَ عُمَرُ**: اگر علی نبود، عمر حتماً هلاک می‌شد.

۱- اکثریت افرادی که در لشکر ایشان و یا در زمره یارانسان بوده‌اند، در دوران خلافت خود حضرت امیرالمؤمنین (ع)، نیز، نسبت به خلفای قبل، به خصوص نسبت به ابوبکر و عمر، برای آن سرور امتیاز و ویژه‌ای قائل نبودند و حتی گاهی رتبه ایشان را پایین‌تر از آن دو می‌دانستند. به عبارت دیگر: بیعت این افراد با آن حضرت، بیعت با خلیفه‌ای هم‌ردیف و گاه با رتبه‌ای پایین‌تر از خلفای قبل بود نه بیعت با امامی که از جانب خدا منصوب شده و قول و فعل و تقریر او حجت است. لذا حضرت امیر (ع) با این افراد، که در مقاطعی نیز اکثریت یاران ایشان را تشکیل می‌داده‌اند، مدارا می‌کردند. گاهی نیز به لطف و بزرگواری خویش، در فضای فکری آنها و به آن چه که

آنها قبول داشتند، احتجاج می نمودند.

لذا سخنان حضرت نیز، به دلیل مطالب پیش گفته و دلایل دیگر، محکم و متشابه پیدا کرده است. و امروز عده‌ای - که قلبشان به تعبیر قرآن^۱ مایل به باطل است و در جستجوی فتنه از متشابهات پیروی می کنند - در صدد القای شبهاتی پیرامون مقام امامت و ولایت آن جناب هستند. از این رو؛ بررسی و مطالعه آن دوره از تاریخ، این شبهات را از بین می برد و حق را بیش از پیش آشکار می سازد.

برای روشن شدن هر چه بیشتر فضای اجتماعی آن برهه تاریخی و آشنایی با یاران حضرتش، یادآوری واقعه‌ای لازم است:

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام، پس از جنگ نهروان و در سال آخر عمرشان، در خطابه‌ای که برای تشویق مردم برای دفاع از دین و در مقابله با معاویه ترتیب داده بودند، با سؤالات اشعث بن قیس مواجه می شوند. ایشان، در پاسخ به او، از مظلومیت خود و سزاوار بودنشان در خلافت الهی نسبت به دو خلیفه نخست، سخن می گویند و وقایع پس از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و یاری خواستن از مردم و یاری نشدنشان توسط آنان را توضیح می دهند و در نهایت خود را محور حق، و مخالفان و دشمنان خود را هلاک شده معرفی می کنند.

ابان از قول سلیم بن قیس نقل می کند که پس از پایان خطبه، احدی از شیعیان علی علیه السلام نماند مگر این که صورتش بر افروخته و از گفتار حضرت شاد شد. زیرا امیرالمؤمنین مسئله را شرح داد و آن را اظهار کرد، پرده را برداشت و تقیه را کنار گذاشت. از آن روز و بعد از آن مجلس، شیعیان زیاد شدند و سخن گفتند. در حالی که قبل از آن، جزء کمترین گروه لشکرش بودند. سایر مردم همراه حضرت می جنگیدند، بدون آن که به مقام او نسبت به خدا و رسولش علم داشته باشند؛ و این مجلس بعد از واقعه نهروان بود.^۲

۱. آل عمران / ۷: ﴿قَالُوا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ رِيبٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ﴾

۲. سلیم بن قیس، ص ۲۲۵ - ۲۶۴ (هم چنین در: بحار الانوار ج ۲۹ ص ۴۷۲ - ۴۶۵ و ارشاد القلوب ص ۸ - ۳۹۴ به نقل از کتاب سلیم).

شیعیان و اشنایان با مقامات آن سرور، حتی تا پس از واقعه نهروان، اقلیت لشکر ایشان و نه حتی اقلیت مردم عادی را تشکیل داده بودند. و در این زمان است که امام حقیقت را میان عموم مردم آشکار می‌سازد و تا آن زمان، بنابر مصالحی، از این کار خودداری کرده بودند.

مجموعه این عوامل روشن می‌سازد که اگر این فراز بزرگ از تاریخ به خوبی بررسی شود، سرچشمه انحرافات روشن خواهد شد و پوچی مخالفین آن امام که باعث کمراهی مردم شدند، رخ خواهد نمود. به علاوه؛ بیان دقیق تاریخ، راه را بر شبهه افکنان نیز خواهد بست و این امر، بیش از پیش، به تصحیح بیشتر اعتقادات مادر باره یکی از مهم ترین اصول اعتقادی یعنی امامت منجر خواهد شد.

هدفی دیگر

پس آن چه در این کتاب مورد نظر است، همان طور که گفته شد، اولاً بیان زندگی و سیر وقایع دوران آن جناب و ثانیاً تبیین وقایع و سخنان مختلف، با توجه به فضای حاکم بر آن دوره است تا زمینه پاسخ به شبهات باشد و هم چنین سوء استفاده کنندگان از مباحث اعتقادی شناخته شوند.

اما هدف دیگری که کم اهمیت تر از دو هدف دیگر نیست، این مطلب است: با بیان زندگی، سنوک و شرح رفتارهای آن حضرت، در فرازهای حساس تاریخی، آشکار می‌گردد که آن چه برای آن محوریت داشته، مانند حجت الهی دیگر، هدایت مردم بوده است و نه غلبه بر آنها و کشتار دشمن و نه پیروزی و هر راهی که ممکن باشد.

بن بحث از سیره شخصی تا اجتماعی و حکومتی حضرت، در همه جا دیده می‌شود. خوانندگان با یاری خدا و با دقت در این فرازها، به این نتیجه خواهند رسید که اگر خدا را در زمین حجتی و پیامبر را در میان مردم جانشینی است، آن حجت و بر جانشین کسی غیر از حضرت امام المتقین و مولی الموحدين علی بن ابی طالب (ع) نمی‌تواند باشد.

امام رضا (ع) در بیان نورانی خویش فرمودند:

«فَإِنَّ النَّاسَ لَوِ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا»^۱

«پس همانا اگر مردم نیکویی‌های سخن ما را بدانند، حتماً ما را پیروی خواهند کرد.»

در آغاز راه از خدای بزرگ یاری می‌طلبم و از امیر مؤمنان علی و فرزند برومندش امام زمان علیه السلام عاجزانه مسئلت دارم که در این راه ما را هدایت کنند و توفیق دهند تا شاید بتوانیم به پایه آن موری برسیم که ران ملخی به درگاه سلیمان پیشکش می‌کند.

مسور را از درگاه خود ردّ مکن	بسر رهش راه رجا را سدّ مکن
هدیه نیاقلش را کن قبول	تا نگردد مور هم از غم ملول
هدیه ایسن مور اگر نیاقل است	مشکش دل زان که او را هم دل است